

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»  
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ  
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА  
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

# ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ  
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,  
3 грудня 2025 року*

Одеса  
Фенікс  
2025

**За загальною редакцією**  
доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

**Упорядники-укладачі:**

*Давидова Ірина Віталівна* – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;  
*Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна* – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;  
*Павлова Вікторія Георгіївна* – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;  
*Лешикова Єлизавета Сергіївна* – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

**Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:**

*Харитонов Євген Олегович* – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;  
*Давидова Ірина Віталівна* – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;  
*Зубар Володимир Михайлович* – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;  
*Кривенко Юлія Василівна* – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;  
*Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна* – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;  
*Павлова Вікторія Георгіївна* – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;  
*Матійко Микола Володимирович* – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;  
*Лешикова Єлизавета Сергіївна* – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

*Матеріали видано в авторській редакції.*

*Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.*

III 49      **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...  
ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

|                                                                                                                                                                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Менджул Марія Василівна</b><br>ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТРАНСКОРДОННІ<br>РИНКИ ПРАЦІ .....                                                                                                              | 161 |
| <b>Мошинська Яна Степанівна</b><br>ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ В УМОВАХ<br>ВОЄННОГО СТАНУ .....                                                                                                            | 165 |
| <b>Nekit K.</b><br>EXTENTION OF CONSTITUTIONAL PRINCIPLES AND FUNCTIONSTO<br>DIGITAL ASSETS.....                                                                                                                           | 169 |
| <b>Orzikh Yurii Hennadiiovych</b><br>SUCCESSION UNDER SWEDISH LAW AND ITS RELATIONSHIP WITH<br>SUCCESSION UNDER UKRAINIAN LAW: CONFLICTS OF LAWS IN<br>CROSS-BORDER SUCCESSION.....                                        | 172 |
| <b>Оскілко Олексій Олегович</b><br>ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ<br>ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....                                                                               | 176 |
| <b>Павлова Вікторія Георгіївна</b><br>ПОДВІЙНА ПРИРОДА ВЕНДИНГОВИХ ПРАВОВІДНОСИН .....                                                                                                                                     | 181 |
| <b>Петров Володимир Володимирович</b><br>ЩОДО РОЛІ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ<br>ПІДПРИЄМЦІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ СТИМУЛЮЮЧОЇ ФУНКЦІЇ<br>ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА .....                                                    | 184 |
| <b>Резніченко Семен Васильович, Поліщук Вероніка Романівна</b><br>ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ДІТЕЙ .....                                                                                                                     | 188 |
| <b>Ромась Денис Сергійович</b><br>ЦИФРОВІ ФОРМИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ПРИВАТНОМУ ПРАВІ:<br>ЕЛЕКТРОННІ ДОГОВОРИ, СМАРТ-КОНТРАКТИ ТА<br>ГІГ-КОНТРАКТИ.....                                                                           | 191 |
| <b>Ромась Марія Іванівна</b><br>ПРОБЛЕМАТИКА БАГАТОРІВНЕВОСТІ ІНТЕРЕСУ ПУБЛІЧНО-<br>ПРАВОВИХ УТВОРЕНЬ У ПРИВАТНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....                                                                                     | 195 |
| <b>Сафончик Оксана Іванівна</b><br>АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В УМОВАХ ВІЙНИ ...                                                                                                                                   | 198 |
| <b>Скрагленко Марія Ростиславівна</b><br>ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ФІЗИЧНИМ ОСОБАМ<br>ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ТА<br>ПРАКТИЧНІ ВИКЛИКИ. ПРОБЛЕМАТИКА В ПРАВОВОМУ<br>РЕГУЛЮВАННІ І ПРОПОЗИЦІЇ..... | 201 |
| <b>Спасова Катерина Іванівна</b><br>РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ<br>ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....                                                                                            | 209 |

регулятивних можливостей потребам суспільства, що має підтримуватися державою. Динамічний відображає інтенсивність змін відповідних якісних характеристик, структурних елементів та зв'язків за певний період часу у відповідь на потреби соціальної дійсності.

Отже, суб'єктивне цивільне право виконує цілу низку важливих функцій. При цьому функція суб'єктивного цивільного права може бути визначена як вплив суб'єктивного цивільного права в певному напрямку та соціальне призначення суб'єктивного цивільного права.

### ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільне право України: Підручник: у 3 кн.. Кн.1. За ред. Є. О. Харитонова, А. І. Дришлюка. Одеса: Юридична література, 2005. 528с.

2. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Реалізація та захист суб'єктивних прав через призму класифікації правовідносин. *Актуальні проблеми політики*. 2002. Вип. 13-14. С. 347-353.

3. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2015. С. 436.

4. Матійко М. В. Інформаційна функція суб'єктивного цивільного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 41. С. 71-80, С. 73.

**Менджул Марія Василівна**

*докторка юридичних наук, професорка,  
професорка кафедри цивільного права та  
процесу ДВНЗ «Ужгородський національний  
університет»*

### ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ТРАНСКОРДОННІ РИНКИ ПРАЦІ

Результати аналізу ринків праці та безробіття за період з 1995 по 2000 рік в ЄС показали доволі значну просторову сегментацію ринків праці між країнами-членами вздовж національних кордонів. Прикордонні регіони відіграють вирішальну роль у просторовій динаміці, започаткованій розширенням ЄС, зі вступом 10 нових держав-членів частка прикордонних регіонів у загальній площі ЄС зросла з 22% у ЄС-15 до понад 35% у ЄС-25. Прикордонні регіони зазвичай розглядаються як маргінальні простори, що знаходяться в не вигідному становищі через їх периферійне розташування та розділені ринко-

ві зони, що призводить до обмежених можливостей. Близькість до кордону втрапить свою актуальність як недолік розташування, якщо перешкоди на кордоні зменшуються в процесі економічної інтеграції. Тому нові економічні центри можуть виникнути в середині зони інтеграції, тоді як традиційні виробничі майданчики можуть втратити значення. Загалом, прикордонні регіони в ЄС характеризуються нижчим ступенем інтеграції ринку праці із сусідніми регіонами, ніж не прикордонні райони, через значні перешкоди, які не допускають збалансування сил між ринками праці по обидва боки національних кордонів[1]. У перспективі євроінтеграції України до ЄС, так само прикордонні зони можуть стати більш інвестиційно привабливими та сприяти розвитку громад, розширенню ринку пропозицій робочої сили.

У 2023 році було опубліковано заключний звіт щодо аналізу транскордонного регіонального ринку праці, у якому представлено результати дослідження із червня 2023 року до листопада 2024 року транскордонних регіонів Європейського Союзу. Рекомендації у звіті зосереджені на чотирьох ключових сферах: підтримка створення транскордонного аналізу ринку праці, забезпечення безперервності та довгострокової стійкості ініціатив шляхом підписання офіційних угод та фінансування, покращення доступності та збору даних шляхом узгодження методологій та використання інноваційних джерел та покращення координації політики для сприяння транскордонній зайнятості[2].

Розвиток транскордонної інтеграції ринку праці зумовлений відмінностями на самому ринку праці (наприклад, з точки зору заробітної плати, пропозицій роботи, податкового регулювання, систем соціального страхування, рівня зайнятості та безробіття). Регіони внутрішнього кордону становлять 40% території ЄС та генерують 30% валового внутрішнього продукту (ВВП) ЄС. У прикордонних регіонах проживає приблизно 150 мільйонів людей, що становить 30% від загальної чисельності населення ЄС. У внутрішніх прикордонних регіонах проживає 2 мільйони прикордонних мешканців, з яких 1,3 мільйона є прикордонними працівниками, що становить 0,6% від усіх зайнятих у ЄС. Найбільш привабливою державою для транскордонних працівників є Німеччина (400 000 працівників, що прибули) та Швейцарія (370 000 працівників), за якою йдуть Люксембург (200 000), Австрія (170 000), Нідерланди (100 000), Бельгія (75 000) та Іта-

лія (60 000). Франція є країною з найбільшою кількістю прикордонних працівників, що виїжджають (400 000), за нею йдуть Німеччина (220 000) та Польща (200 000). Іншими країнами зі значною кількістю прикордонних працівників, що виїжджають за кордон, є Румунія (130 000), Словаччина (120 000), Бельгія (100 000), Угорщина (100 000), Італія (90 000) та Чехія (60 000). Загалом, у ЄС спостерігається зростаюча тенденція, а кількість прикордонних працівників зросла за останні десятиліття[2].

На думку європейських дослідників транскордонна праця гарантує кількісне і якісне регулювання між потребами підприємств та наявністю робочої сили, а також кваліфікації у прикордонних громадах. Вказані потреби різняться від регіону до регіону, при цьому не всі транскордонні працівники мають однакові профілі, а транскордонна робота може розширювати межі, зони набору для роботодавців (географічне розширення пропозиції та попиту). Щодо інституційних питань, включаючи організацію навчання чи транскордонну співпрацю профспілок, кордон залишається перешкодою. Для співпраці профспілок кордон також створює бар'єри у поєднанні із інституційними, організаційними та культурними відмінностями у національній профспілковій практиці. У питанні професійної підготовки та системи освіти, відсутність спільної та інтегрованої системи навчання у прикордонних громадах є можливістю для диверсифікацій пропозицій навчання. Проведений аналіз показує, що географічно прикордонне положення є певною перевагою, так як ринок праці поповнюється робочою силою, навичками та компетентностями із сусідніх країн. З методологічної точки зору, міждисциплінарна орієнтація досліджень (соціологічних, політологічних, економічних, географічних та управлінських) сприяє кращому розумінню складності транскордонних ринків праці. Наприклад, необхідним є внесок просторово-часових підходів до розуміння динаміки розвитку ринку праці та методів картографування для фіксації та просторової оцінки цієї динаміки в транскордонному масштабі. З емпіричної точки зору, існує потреба в розробці досліджень для прогнозування майбутнього розвитку транскордонного ринку праці. Технологічні інновації, старіння населення, необхідність інтеграції нових екологічних стандартів – це фактори, які впливатимуть як на пропозицію, так і на попит на транскордонних ринках[3]. З вказаним підходом ми погоджуємося, водночас міждисциплінарна орієнтація досліджень буде більш по-

вна, якщо буде доповнена також правовими аспектами аналізу ринків праці у прикордонних територіях. У прикордонних громадах будуть відмінності у правових засадах регулювання ринків праці, водночас загальні стандарти у багатьох ключових позиціях є спільними, завдяки діяльності Міжнародної організації праці, виданим нею численним рекомендаціям та конвенціям. Проте відмінності будуть щодо процедури відбору персоналу, правових засадах регулювання порядку укладення та видів трудових договорів, відпусток, нормування робочого часу, соціальних гарантій, відповідальності працівників та роботодавців, підставах розірвання трудового договору, а також порядку розгляду трудових спорів.

Для покращення транскордонного ринку праці були створені контактні пункти EURES, а також агентства зайнятості надають консультації роботодавцям та працівникам. Хоча загальну обізнаність про вільне пересування людей та робочої сили можна вважати доброю, знання працівників про їх конкретні права досить обмежені. Наприклад, люди недостатньо обізнані щодо права на соціальне забезпечення, трудові договори, податкове законодавство тощо. Загалом у рамках ЄС запроваджено систему EURES, що є мережевим партнерством задля сприяння вільному пересуванню працівників у межах 28 країн членів-ЄС, а також Швейцарії, Ісландії, Ліхтенштейну та Норвегії. Мережа складається з: Європейського координаційного бюро (ЕКО), Національних координаційних бюро (НКО), партнерів та асоційованих партнерів EURES. Партнерами мережі можуть бути державні та приватні служби зайнятості, профспілки, організації роботодавців та інші відповідні суб'єкти ринку праці. Партнери надають інформаційні та рекрутингові послуги роботодавцям та шукачам роботи, тоді як Європейське та національне координаційні бюро контролюють організацію діяльності на європейському та національному рівнях відповідно. Крім того, EURES відіграє важливу роль у наданні конкретної інформації та сприянні працевлаштуванню на користь роботодавців та прикордонних працівників у європейських транскордонних регіонах. На практиці EURES надає свої послуги через портал та через мережу з близько 1000 консультантів EURES, які щодня контактують з шукачами роботи та роботодавцями по всій Європі[4].

Трохи відмінна ситуація у тих громадах України, які прилегли до кордонів ЄС, зокрема у Закарпатті, що межує із Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією. З одного боку більші заробітні плати у

державах-членах ЄС стимулюють працівників виїжджати у пошуках роботи до сусідніх країн, а з іншого боку наявні реальні кордони, перетин яких може займати від двох до 4-5 годин змушує людей переїздити на більш тривалий час, унеможлиблює так звану «прикордонну маятникову трудову міграцію».

### ЛІТЕРАТУРА:

1. AnnekatrinNiebuhr, SilviaStiller. Integration and Labour Markets in European Border Regions. 2004. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/19256/1/284.pdf>
2. Cross-Border RegionalLabourMarket Analysis. Final report. URL: [https://ec.europa.eu/regional\\_policy/information-sources/publications/reports/2024/cross-border-regional-labour-market-analysis\\_en](https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/reports/2024/cross-border-regional-labour-market-analysis_en)
3. Isabelle PIGERON-PIROTH. Borders and cross-border labor markets : opportunities and challenges. 2020. URL: <https://cbs.uni-gr.eu/en/resources/knowledge-and-documentation-center/resources-list/borders-and-cross-border-labor-markets>
4. Cross-borderlabourmarket. URL: <https://www.euregiochambers.eu/cross-border-labour-market.html>

*Мошинська Яна Степанівна,  
аспірантка кафедри цивільного права  
Національного університету «Одеська  
юридична академія»*

### ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Питання позбавлення батьківських прав належить до найбільш делікатних у сімейному праві, оскільки стосується фундаментальних прав дитини та має виражені соціально-правові наслідки для членів сім'ї. Воєнний стан вносить додаткові фактори, які змінюють як життєві обставини сімей, так і практику правозастосування: евакуація, розлука, поранення, загибель, руйнування житла, обмежений доступ до адміністративних та судових сервісів, зміни у доказовій базі. Тому завдання юриспруденції та соціальної політики – забезпечити баланс між інтересами дитини (пріоритет) та захистом прав батьків при врахуванні об'єктивних обставин воєнного часу [1].